

SOCIOPSIHOLOGIJA KOT KONCEPT INTERDISCIPLINARNEGA DRUŽBOSLOVJA

Velko S. Rus,
Oddelek za psihologijo, FF v Ljubljani
e-mail: velko.rus@ff.uni-lj.si

POVZETEK:

Sociopsihologija kot koncept interdisciplinarnega družboslovja

Ime »T. G. Masaryk« v nazivu slovenskega Društva T. G. Masaryk za filozofsko antropologijo, etiko ter za sodelovanje humanističnih in družboslovnih znanosti, je skupni imenovalec za različne slovenske pojave, osebe in dogodke, ki so sicer zelo pomembni za njeno zgodovino in nacionalno identiteto. V društvu obstaja tudi sekcija za sociopsihologijo in psihosocialno antropologijo. Sociopsihologija pomeni poskus interdisciplinarne integracije (socialne) psihologije ter drugih humanističnih in družboslovnih znanosti. Deloma jo lahko koncipiramo tudi na osnovi sodobne paradigme socialne psihologije kot tradicionalne, societalne, uporabne, medkulturne in antropološke discipline. V prispevku so predstavljeni zelo splošni obrisi možnega sociopsihološkega študijskega programa. Koncept sociopsihologije je hkrati izhodišče za dva dodatna predloga: za ustanovitev meduniverzitetnega inštituta za psihologijo ter interdisciplinarne študije ter za vključevanje možnega predmeta »sociopsihologija« v študijski program »psihološke« evrodiplome.

Ključne besede: Slovensko Društvo T. G. Masaryk, sociopsihologija, meduniverzitetni inštitut, interdisciplinarne študije, evrodiploma.

Velko S. Rus

ABSTRACT:

Sociopsychology as the concept of interdisciplinary social sciences

The name "T. G. Masaryk" in the title of Slovene »Association T. G. Masaryk for philosophical anthropology & ethics, for collaboration of humanistic and social sciences« is a common denominator for several phenomenon, events and persons from Slovenia, very important for its history and national identity. Section for sociopsychology and psychosocial anthropology is also a part of association. Sociopsychology means an attempt of interdisciplinary integration of (social) psychology and other humanistic and social sciences. It could be partially based also on the paradigm of contemporary social psychology, perceived as traditional, societal, applied, cross-cultural and anthropological. Very general contours of the possible program of sociopsychology are presented in the article. Sociopsychology was/is/ a standpoint for two additional proposals: for the foundation of the (inter)university institute for psychology and interdisciplinary studies and for inclusion of such a subject into the future program of »psychological« Eurodiploma.

Key words: Slovene Association T. G. Masaryk, sociopsychology, interuniversity institute, interdisciplinary studies, Eurodiploma.

Ko je bila v drugi polovici devetdesetih let v slovenskem Društvu T. G. Masaryk ustanovljena sekcija za sociopsihologijo in psihosocialno antropologijo, se je poimenovanje zdelo kar nekako neologistično. Sekcija je od ustanovitve do leta 2003 združevala predvsem mlajše strokovnjake in znanstvenike različnih izobrazbenih smeri: psihologije, sociologije, zgodovine, filozofije, deloma celo psihiatrije. Tako z nazivom, kot z vsebino dela, je sekcija ves čas pomenila poskus interdisciplinarnega povezovanja različnih oz. predhodno omenjenih strok in se tako dopolnjevala z univerzitetno opredelitvijo interdisciplinarnosti. Tudi SAZU je pred leti organizirala mednarodno srečanje na temo umetnost interdisciplinarnosti, relacije med psihologijo in drugimi strokami pa so bile v letu 2003 vodilna sintagma Evropske federacije psihologov. Tudi vodilno geslo 8. kongresa evropskih psihologov, ki je na začetku julija 2003 potekal na Dunaju, se je glasilo »psihologija v relaciji do drugih strok«.

Koncept sociopsihologije je bil kot poskus interdisciplinarnega povezovanja strok predstavljen na različnih simpozijih, ki jih je organiziralo slovensko Društvo T. G. Masaryk za filozofsko antropologijo, za etiko ter sodelovanje humanističnih in družboslovnih strok, bil pa je tudi vsebinsko izhodišče za oblikovanje predlogov za ustanovitev (med)univerzitetnega inštituta za psihologijo ter interdisciplinarne študije ter za oblikovanje predloga posebnega izbirnega predmeta, tako za študente psihologije v okviru bodočega evrodiplomskega študija, kot za študente drugih (izbirni predmet D – stebra). V pričujočem članku bo beseda tekla predvsem o vsebinah in dogajanjih v zvezi s poskusi ustanovitve inštituta, o mednarodnem uveljavljanju mladih sodelavcev slovenskega Društva T.G. Masaryk ter o sociopsihologiji kot o možnem novem izbirnem študijskem predmetu. (Glede na tekst, ki je bil pripravljen za simpozij 19. 12. 2004, ima pričujoči prispevek dva dodatka : a/ komentar k članku avtorja akademika prof. dr. Slavka Splichala, ki je bil 13. marca 2004 z naslovom »Kako uporabna je odličnost? « objavljen v Sobotni prilogi Dela in b/ dopis, ki je bil rektorju Univerze v Ljubljani, prof. dr. Jožetu Mencinegerju, poslan takoj po Novem letu 2004.

Projekt evrodiplome: sociopsihologija kot možni interdisciplinarni predmet

Do leta 2008/09 naj bi se študij psihologije v Evropi preoblikoval v smer pridobivanja t.i. evrodiplome. Po tej poti naj bi šel tudi študij na Oddelku za psihologijo Univerze v Ljubljani.

Koncept evrodiplome s področja psihologije predvideva, da naj bi bili študentje v prvih treh letih študija deležni možnosti izbora "paketa" nepsiholoških, večinoma družboslovnih predmetov. V obstoječih predlogih programa evrodiplome se tako navajajo nekateri posamični družboslovni predmeti. Moj predlog pa je nekoliko drugačen: namesto "čisto" nepsiholoških posamičnih družboslovnih predmetov, naj imajo študentje priložnost izbirati tudi "paket", ki skuša 1: nekatere osnove omenjenih predmetov povezati oz. predstaviti skupaj, upošteva inter in multidisciplinarne vidike ter 2: "paket" naj bi omenjena znanja povezal z že obstoječimi psihološkimi, predvsem pa s sodobnimi socialno – psihološkimi znanji. Na ta način bi se izognili "ločevanju psihologije na eni ter družboslovja na drugi strani" in dosegli to, kar morda našim, pa tudi študentom drugih smeri, včasih nekoliko primanjkuje: povezovanja, integracij, "širše razgledanosti", nekoliko tudi sintetičnega načina mišljenja.

Predlog novega predmeta s področja interdisciplinarnega družboslovja ima sedaj tudi svoje ime: »sociopsihologija«. Po mnenju avtorja pričujočega teksta bi bil lahko zelo koristen tako za študente psihologije, kot za študente drugih študijskih smeri. Pričujoči predlog je eden prvih konkretnjših predlogov, tako v smislu programskih prispevkov h konceptu »psihološke evrodiplome«, kot v smislu oblikovanja konkretnjših univerzitetnih študijskih programov. Osnove omenjenega programa imam že »nekaj časa« izdelane, poleg tega pa sem tovrstni pristop spodbujal pri predavanjih in predlogih za seminar iz predmeta socialna psihologija 2 (od srede 90ih let je zelo priporočena dopolnilna literatura pri študiju predmeta socialna psihologija 2 tudi literatura s področja sociologije, ekonomije, zgodovine, antropologije, kulturologije in komunikoloških študij).

Predmet bi bil lahko morda zanimiv tudi za druge študijske smeri (družboslovne in humanistične), pri katerih ne gre prezreti nekaterih temeljnih ali uvodnih znanj s področja (socialne) psihologije.

Predlog je bil poslan vodstvu Oddelka za psihologijo, predstavljen pa je bil tudi nekaterim drugim psihologom s pomembnimi strokovnimi funkcijami v Društvu psihologov Slovenije (DPS) oz. v stroki, pred tem pa je bil obravnavan v sekciji za sociopsihologijo ter psihosocialno antropologijo slovenskega Društva T. G. Masaryk.

Obstaja tudi prvi predlog programa tovrstnega predmeta, ki se ga lahko obravnava tudi kot predlog novega splošnega predmeta za študente drugih smeri (v okviru t.i. D – študijskega stebra).

Izobraževalne smotre takega predmeta bi lahko opredelil kot naslednje: A/ Pridobiti uvodni pregled (temeljna znanja in izkušnje) nad sodobno socialno psihologijo ter poglobiti razumevanje njene povezanosti z drugimi družboslovnimi disciplinami. Pridobiti pregled nad enim od sodobnih izvorov obče sociologije. - B/ Oblikovati programski predlog "sociopsihologije" kot sintetičen koncept sodobne socialne psihologije, sociologije in nekaterih družboslovnih strok (gre za sociopsihologijo, ne za sociološko socialno psihologijo, prav tako ne za psihološko orientirano sociologijo). - C/ Pridobiti nekatera uvodna, temeljna znanja s področja drugih družboslovnih področij, predvsem sociologije, ekonomike, psihosocialne antropologije, zgodovine, "kulturologije". - D/ Opozoriti na prisotnost "anonimne" socialne psihologije na področju drugih družboslovnih strok: etnologije, sociologije, zgodovine, ekonomije, geografije, pa tudi literarne teorije. - E/ Psihološka znanja približati družboslovcem in "humanistom" nepsihologom, družboslovna znanja približati psihologom. Temeljna raznolika družboslovna in deloma humanistična znanja se "psihologom" predstavijo v povezavi s psihologijo, ne pa ločeno od nje.

Vsebina predmeta naj bi zajela naslednje vsebinske sklope: A/ Primerjava osnovnih programov in vsebin obče sociologije in sodobne socialne psihologije (klasične oz. tradicionalne, societalne, medkulturne, aplikativne, antropološke): sovpadanje, dopolnjevanje in razlikovanje; poskus oblikovanja sintetičnih vidikov predmeta, metode in programskih vsebin (na področjih kot so npr. stališča, vrednote, komunikacija, mediji, jezik, grupe, stratifikacija, socializacija ipd.). Poskus oblikovanja sintetičnih (sociopsiholoških) modulov.

B/ Societalna, medkulturna in aplikativna socialna psihologija kot področja presekov med sodobno sociologijo in (socialno) psihologijo.

C/ Področja, vsebine in obsegi dodatnih (interdisciplinarnih) znanj, ki skušajo zagotoviti večjo integrativnost sintetičnih modulov. Upoštevati vidik sinergije oz. sovpadanja: nekatera enaka dodatna znanja so potrebna tako za "sociologijo", kot za sodobno socialno psihologijo (zlasti societalno in aplikativno): gre za izbrana ekonomska, zgodovinska, antropološka, kulturološka, komunikološka znanja.

D/ Socialna psihologija na presečišču znanosti / že obstoječi interdisciplinarni pristopi v socialni psihologiji.

E/ Socialna psihologija – kje in koliko jo je v humanistiki in družboslovju (poudarek je

na povezavi s študijskimi predmeti na Filozofski fakulteti v Ljubljani).

F/ Socialna psihologija in: jeziki, sociologija, sociologija kulture, pedagogika – andragogika, etnologija, geografija, filozofja, antropologija, primerjalna književnost in literarna teorija, zgodovina.

G/ Sociopsihologija kot sistem razlag temeljnih socialno psiholoških in socioloških pojmov z vidikov različnih družboslovnih strok (npr. “socialna izmenjava” s sociološkega, psihološkega, komunikološkega, ekonomskega, etnološkega vidika itd.).

H/ Sociopsihologija in družboslovna metodologija: metodolški pluralizem, količinski in kakovostni pristopi, konstruktivistični, diskurzivni, “pozitivistični”, poskus kombinacij različnih metričnih pristopov (psihometrija, sociometrija, ekonometrija). Poskus oblikovanja metod in tehnik, ki so prilagojene značilnostim kompleksnejšega predmeta.

I/ Sociopsihologija izbranih področij (vsako področje ima izdelan tudi dostopen podrobnejši program izvajanja):

- Sodobna socialna psihologija / sociopsihologija: izbrana aplikacija.
- Komunikacija, kultura in kakovost življenja.
- Komunikacija in izbrana aplikacija.
- Sociopsihološka aplikacija na izbranih področjih humanistike in družboslovja.
- Socialna psihologija znanja in učinkovitosti.
- Marketing in marketinški managerski proces.
- Ekonomija, organizacija in sociopsihologija (podjetništvo & organizacija).
- Socialno ino – psihološki vidiki prava.
- Sociopsihologija zdravja.
- Zdravje, kakovost življenja in antistres management.
- Medkulturna (socialna) psihologija in psihološka antropologija.
- Edukacijski proces z vidika sodobne socialne psihologije (kultura, komunikacija – zdravje, inovacija).

J/ Kultura, identiteta in sodobna družba z vidika sodobne socialne psihologije:

Krajši pregled sodobne socialne psihologije in njenih značilnosti: zgodovina, metode, sodobne značilnosti (laboratorijsko eksperimentalna, societalna, sociokulturna, aplikativna, medkulturna, antropološka). Pregled temeljnih socialnopsiholoških poglavij. Societalni pristopi in nujna dopolnilna znanja (sociološka, ekonomska,

zgodovinska, kulturološka), aplikativna socialna psihologija (komunikacija in tehnike pogajanj, edukacijski procesi, organizacija, zdravje, management, ekonomska psihologija, okolje, pravo itd.), sociokulturni (osebnost : kultura : družba), medkulturni, interdisciplinarni ter antropološki pristopi.

K/ Psihološka in psihosocialna antropologija:

Psihosocialna oz. psihološka antropologija kot združujoč koncept različnih psiholoških disciplin, societalne, uporabne in medkulturne (socialne) psihologije, dopolnjujočih interdisciplinarnih znanj. Izbrana psihološka oz. interdisciplinarna poglavja z vidika psihosocialne antropologije (kognicija, emocije, jezik, ustvarjalnost, osebnost, kultura, psihosocialna evolucija, jezik in komunikacija, identiteta, zavest in podzavest, vrednote, etika in morala, umetnost, religija, "socialno" v "psihološkem" in obratno, metode raziskovanja); nacionalna identiteta, skupne evropske vrednote, globalizacija.

L/ Sociopsihologija kulture in medkulturna (socialna) psihologija:

Osebna, organizacijska in makro kultura; kultura in razvoj (osebni, organizacijski, družbeni) in socializacija (tudi politična in ekonomska); kultura in : lingvistika (jezik, govor); in socialna slojevitost; (med)kulturni dejavniki v povezavi s societalnimi in uporabnimi vidiki (conflict management, marketing, mediji, medosebna komunikacija, zdravje, pravo, šport, turizem itd.); subkulture; kultura, psihoanaliza, strukturalizem, semiotika, postmodernizem; psihologija umetnosti; posebni medkulturni vidiki: ustvarjalnosti, življenjskih stilov, mode, (materialnega) posedovanja, humorja, zdravja, kakovosti življenja itd. ; medkulturna psihologija in psihosocialna antropologija; medkulturni vidiki: raziskovalna metodologija, self in socialna kognicija, stališča in vrednote, agresivnost in altruizem, organizacijsko vedenje, skupina in medskupinski odnosi, vodenje, komunikacija in medosebne relacije, jezik, identiteta in osebnost, značilnosti in posledice medkulturne interakcije itd.; nacionalna Kultura, identiteta, globalizacija.

M/ Psihologija in družba:

Psihologija in družba z vidika sodobne socialne psihologije. Poskusi a/ analitične socialne psihologije /sociopsihologije ter b/ sociopsihološke sinteze.

N/ Posebno poglavje: zgodovina in (socialna) psihologija:

- Zgodovina (socialne) psihologije, zgodovina medsebojnega vplivanja socioloških in psiholoških teorij.
- "Implicitna / eksplicitna" (socialna) psihologija v politični, ekonomski in umetnostni

zgodovini.

O/ Poseben poudarek na izbranih, za sociologijo in psihologijo pomembnih temah, zlasti na avtorjih kot so T.G. Masaryk, E. Durkheim, M. Weber, I. Wallerstein, R. Dahrendorf, Rorty, G. H. Mead, T. Parsons ipd. ; poudarek tudi na avtorji, povezanih s slovensko zgodovino: A. Lindner, F. Veber, T.G. Masaryk, M. Rostohar, A. Trstenjak itd.

Študijska literatura zajema številne doslej že priporočene reference z različnih področij, na tem mestu so navedene zgolj nekatere doslej morda manj znane (Cole, 1996 ; Peplau in Taylor, 1997; Rus, 1999; Segall, Dasen, Berry in Poortinga; 1993; Smith in Bond, 1998; Trice in Beyer, 1993), s področja psihološke in psihosocialne antropologije (Ingham, 1996; Južnič, 1993; Moscovici, 1988; Schwartz, 1995; Trstenjak, 1981), sociologije (Giddens, 1993), socialne psihologije znanosti (Shadish, 1994) itd.

Druga izhodišča za predlog ustanovitve inštituta: meduniverzitetno sodelovanje ter interdisciplinarna naravnost kot priložnost za univerzitetni znanstveni in strokovni razvoj

Predlog za ustanovitev meduniverzitetnega "Inštituta za psihologijo ter interdisciplinarne študije" je (še vedno aktualna) priložnost za meduniverzitetno sodelovanje, za izrazitejšo interdisciplinarno naravnost in razvoj, je nova raziskovalna priložnost, za psihološko stroko pa tudi priložnost, da se uveljavi v interdisciplinarni odprtosti in povezovalnosti, kar ji lahko daje posebno mesto med drugimi strokami. Poleg psihologov gre pri tem še zlasti upoštevati mlajše predstavnike drugih strok, ki so se že doslej izkazali z zanimanjem in delom na področju, ki je povezano s psihologijo, njeno zgodovino in odnosom do drugih strok.

Seveda bi imela v takem inštitutu psihologija oz. sociopsihologija svoje mesto ne le zaradi tega, ker iz omenjenih »krogov« že več let prihaja pobuda in (jasno) oblikovan

koncept potrebe po tovrstni dejavnosti in organizaciji, ampak tudi zato, ker je psihologija konceptualno zasnovana zelo interdisciplinarno, nekatere njene discipline pa predstavljajo prve, na tem področju zelo redke, obrise koncepta, ki je zelo »blizu« interdisciplinarnemu družboslovju. Pri tem ima posebno mesto ravno izraz »sociopsihologija«, ki tudi etimološko izpostavlja združenost prizadevanja po študiju »psihičnega« in »socialnega«.

O razlogih, ki so (tudi) s strani Društva psihologov Slovenije pripeljali do omenjene pobude, je avtor pričujočega prispevka (skupaj z dr. Agato Zupančič in Nuško Podobnik) spregovoril v intervjuju za prilogo »Znanost« časopisa Delo (Vizjak – Pavšič, 2003): »Razlogov za kaj takega je več, vendar bomo navedli samo najpomembnejše, ki izhajajo iz analize sedanjega stanja. Društvo psihologov Slovenije je namreč organizacija, ki je po svojem statutu zadolžena za razvoj psihološke stroke in združuje razmeroma široko generacijsko paleto ne le praktikov, strokovnjakov in specialistov, ampak tudi članov z najvišjimi znanstvenimi nazivi, ki so tako ali drugače dejavni na področju znanosti in raziskovanja. Znotraj omenjenega generacijskega okvira obstajajo tudi številni mladi diplomirani psihologi, ki so motivirani in sposobni za raziskovalno delo, vendar teh možnosti nimajo, če niso zaposleni na ustreznem oddelku ene od slovenskih univerz.

Potencial tistih, ki jih Društvo psihologov Slovenije v sedanjem trenutku lahko angažira, je tak, da lahko predstavlja enega od pomembnih raziskovalno-razvojnih središč v Sloveniji. Z organizacijo in z načinom dela, kot si ga zastavlja, pa bi lahko pomenil bistven prispevek k še večjemu odpiranju, uveljavljanju in razvoju stroke, od česar bi lahko imeli koristi številni segmenti slovenske družbe. Omenjeni inštitut naj bi bil torej interdisciplinaren, medgeneracijski, pluralen in kar se da odprt, različni konkretni projekti pa bi lahko v Sloveniji dopolnili marsikaj kar bi prispevalo k večji učinkovitosti in višji kakovosti življenja tako na ravni posameznika kot tudi na različnih ravneh družbenega delovanja.«

Tovrstni inštitut bi bil torej pomemben prispevek k številnim bistvenim značilnostim univerzitetne kulture sodobne slovenske univerze: *težnje k odličnosti, interdisciplinarnosti, avtonomiji in odgovornosti za nacionalno identiteto*. Ni nepomembno dejstvo, da bi bila tako njegova ustanovitev, kot njegovo delovanje, povezani s sorazmerno nizkimi stroški, celoten koncept dela pa bi predstavljal sintezo značilnosti delovanja, ki izhaja iz vseh dosedanjih predlogov za ustanovitev tovrstnega inštituta. Gre za predloge, ki segajo leta nazaj in so bili povezani z našimi

pobudami in predlogi različnih poimenovanj: tisto, kar je bilo vsem predlogom skupno, je bil enak ali zelo podoben program dela, njegovih ciljev, smotrov in načinov izvedbe.

Ustanovitev in funkcioniranje takšnega inštituta bi bilo torej povezano z relativno nizkimi stroški. Skupina mladih ljudi, ki so bili pripravljeni sodelovati pri ustanovitvi in nadaljnjem delu inštituta, so se že izkazali pri številnih interdisciplinarnih ter organizacijskih projektih. Inštitut naj bi funkcioniral sinergično glede na že obstoječe resurse drugih inštitutov, ustanov in centrov, kadrovske fleksibilno in na različnih ravneh financiranja.

Tematsko naj bi se ukvarjal z vsemi področji, ki jih ne pokrivajo drugi inštituti, "pokrivajo" pa odnose med psihologijo na eni strani ter področji, ki jih lahko razvrstimo na pretežno družboslovna in humanistična (ekonomija, pravo, sociologija, kulturologija s poudarkom na medkulturnih študijah, organizacija, antropologija, zgodovina, komunikologija, ...), lingvistična (vključno s psiho- in sociolingvistiko), filozofska (filozofija psihologije npr.), povezana z zdravjem in zdravstvom, bio – psihološka, metodološko – statistična, kognitivna (kot del kognitivne znanosti npr.), pa tudi področja, povezana z aplikacijo tehnologije in ergonomskimi zahtevami. Gre za področja, ki jih tudi sicer že "pokriva" paradigma aplikativne psihologije, ki izhaja iz zavestne potrebe po povezovanju z drugimi strokami - - (evropski psihološki kongres I. 2003 na Dunaju je imel vodilno temo "Psihologija v relaciji do drugih strok«) in iz značaja psihologije kot teoretične, empirične, eksperimentalne, uporabne, medkulturne in vse bolj antropološko naravnane znanosti.

Inštitut naj se nikakor ne bi ukvarjal s področji, ki so trdno zasidrana v delu drugih inštitutov, bi se pa zato posebej posvetil tistim področjem, ki so teoretično, empirično, eksperimentalno in uporabno sorazmerno manj raziskana, a bistvena za razvoj stroke, za nacionalno identiteto, mednarodna povezovanja, ki so povezana z vprašanji kakovosti življenja posameznika in z različnimi vidiki družbenega razvoja v Sloveniji (zdravstvo, kultura, ekonomsko področje itd.). Semkaj sodijo npr. tudi raziskave v zvezi z vlogo in pozitivnim pomenom evroatlantskih integracij za Slovenijo, različne medkulturne raziskave, raziskave v zvezi s problematiko evropske in nacionalne identitete (vključno z zgodovino razvoja psihologije v Sloveniji), pa tudi "pokrivanje" tako sorazmerno neraziskanih področij kot so ekonomska psihologija in psihologija prava. Inštitut se ne bi mogel izogniti analizi vloge in pomena psihologije v različnih humanističnih, lingvističnih in družboslovnih znanostih (Rus, 2000, str. 771

– 776), marsikaj pa bi lahko prispeval na izbranih področjih kognitivne, ergonomske in bio – psihološke problematike.

Zato se lahko samo strinjamo z mislimi, ki so bile 13. marca 2004 objavljene v Sobotni prilogi časopisa Delo (Splichal, 2004, str. 13): »Tem pomembnejša so zato prizadevanja za spodbujanje interdisciplinarnih in transdisciplinarnih raziskav, ki so sicer deležna besedne podpore, v praksi pa se pogosto znajdejo v praznem prostoru med zgodovinsko uveljavljenimi disciplinami. Vprašanje sodelovanja med disciplinami je po mojem trdnem prepričanju za razvoj družboslovnih ved mnogo pomembnejše od njihovega prilagajanja zahtevam države in kapitala.«

Bližnja zgodovina pobud

Čeprav zgodovina pobud za ustanovitev podobnega inštituta sega že v sredino 90ih let, bom tokrat začel zgolj z bližnjim datumom 10. 4. 2003, ko sem bil ljubeznivo sprejet s strani gospoda rektorja Univerze v Ljubljani, red. prof. dr. Jožeta Mencingerja.

Pogovor je tekel na temo možnosti ustanovitve (med)univerzitetnega inštituta, ki bi skušal »psihologijo« interdisciplinarno povezovati z drugimi, sorodnimi oz. dopolnjujočimi strokami. Tovrstna vsebina omogoča raznolika in različno široka poimenovanja morebitnega inštituta, od Inštituta za interdisciplinarno družboslovje do Inštituta za sociopsihologijo ter interdisciplinarne študije (tiste, ki so povezane s psihologijo).

Pobuda je bila leta 2002 poslana tudi Univerzi v Mariboru – nanjo se je zelo prijazno odzval takratni gospod rektor Univerze v Mariboru, red. prof. dr. Ludvik Toplak, ki me je tudi poklical in ponudil privlačne možnosti za sodelovanje z inštitutom za interdisciplinarne oz. multidisciplinarne študije tamkajšnje univerze. Na pobudo z njegove strani, ki ni bila le prijazna, ampak tudi operativno formulirana, se nisem odzval samo zato, ker smo imeli tedaj pred očmi predvsem meduniverzitetni značaj inštituta.

Med pogovorom 10. 4. 2003 je gospod rektor Univerze v Ljubljani dejal, da za nadaljnjo diskusijo na to temo potrebujemo mnenje fakultete (Filozofske fakultete v Ljubljani, op. a.). Sam sem se odzval tako, da sem pri gospe dekanji FF zaprosil za sprejem, ki sem ga bil v zelo prijaznem in konstruktivnem vzdušju deležen 15. 4. 2003. Na njem sem bil tudi deležen povabila, da se 5. 5. 2003 udeležim kolegija, na

katerega bo povabljen tudi vodstvo Oddelka za psihologijo (predstojnik in namestnik predstojnika).

S tem se je seveda celoten proces vsaj deloma vrnil na raven, na kateri je bil že leta prej že večkrat obravnavan.

Različne predloge oz. opcije v zvezi z omenjenim inštitutom /centrom/ je bilo tedaj možno strniti v dva predloga, oz. v predloge, ki se nanašajo na dve organizacijski oz. institucionalni rešitvi. Prva je univerzitetna (ki je še zelo odprta), druga fakultetna, ki naj izhaja iz dosedanjih sklepov Oddelka za psihologijo, oz. njegovega strokovnega kolegija. Tudi sam menim, da je raziskovalno delo na Oddelku zelo razvito, da združuje zelo kakovostne raziskovalce in da s tega vidika res ne potrebujemo nobenega ne centra, ne inštituta »samo za psihologijo«. Menim pa, da je lahko tudi na Filozofski fakulteti v Ljubljani zelo aktualna opcija interdisciplinarnega povezovanja psihologije in drugih »fakultetnih« strok (sociologije, filozofije, zgodovine, etnologije, pedagogike, jezikov oz. različnih lingvističnih področij, književnosti itd.), aktualno je torej tisto, česar še ni in kar naj bi obstajalo predvsem kot poskus povezovanja psihologije in drugih strok – torej ne inštitut/center ipd./ za psihologijo, ampak kvečjemu »psihološko interdisciplinarnost« ali kaj s še primernejšim poimenovanjem. Oblike in načini so lahko različni, prav tako poimenovanja, tudi strategije doseganja ciljev, če za to obstaja kakršnakoli pripravljenost. Taka »psihološka interdisciplinarnost« zahteva seveda tudi interes drugih smeri oz. disciplin, od tod tudi korist širše sestave dekanjinega kolegija.

Takoj po Novem letu 2004 pa sem rektorja Univerze v Ljubljani, red. prof. dr. Jožeta Mencingerja, zaprosil, če bi me lahko, skupaj s skupino mladih strokovnjakov s področja psihologije, sociologije, zgodovine in filozofije, sprejel na krajši pogovor, ki bi se nanašal na že znani predlog ustanovitve (med)univerzitetnega inštituta za psihološke (ter) interdisciplinarne študije. Spoštovani gospod rektor se je naši prošnji zelo ljubeznivo odzval in se v pogovoru z nami zadržal skoraj uro in pol, za kar se mu tudi na tem mestu iskreno zahvaljujem. Po obisku sem mu poslal tudi zahvalo in dopis, iz katerega je vsaj deloma razvidno, o čem je tekla beseda in kaj naj bi se domenilo. Gre za naslednji dopis:

» Spoštovani gospod rektor!

Dovolite mi, da se Vam najprej lepo zahvalim za prijazen sprejem, ki smo ga bili z Vaše strani deležni na samem začetku leta 2004, ki je hkrati leto 85. obletnice ustanovitve Univerze v Ljubljani. S tega vidika smo bili januarja 2004 pri vas verjetno prva skupina študentov oz. zaposlenih na Univerzi v Ljubljani, ki je svoj obisk pri Vas povezala z omenjeno obletnico. Z njo je povezano tudi ime M. Rostoharja, glavnega soustanovitelja Univerze v Ljubljani, kasnejšega ustanovitelja Oddelka za psihologijo v Ljubljani, interdisciplinarno usmerjenega znanstvenika in, med drugim, tudi utemeljitelja predmeta socialna psihologija v Sloveniji.

Nekateri mladi obiskovalci pri Vas so tudi člani slovenskega društva T.G. Masaryk, ki je poimenovano po človeku, ki je bil eden prvih častnih doktorjev Univerze v Ljubljani, hkrati pa *predstavlja skupni imenovalec nekaterih, za slovensko nacionalno, razvojno in znanstveno identiteto bistvenih dogodkov, imen in dosežkov (poleg Rostoharja in Plečnika, ki jima je Masaryk bistveno omogočil njuno (in s tem slovensko) mednarodno uveljavljanje, je tu še organizacija Sokol iz Slovenije (leto 2003 je sovpadalo s 140 letnico njene ustanovitve), intelektualci »masarikovci v Sloveniji« itd.).* Hkrati si upam, in sicer na osnovi mnogih dejstev oz. argumentov, trditi, da se je skupina mladih ljudi, ki je bila deležna Vašega prijaznega sprejema in s katero na različne načine sodelujem(o) že desetletje, v tem času razvila v »ta hip«, ne le v svojem generacijskem okolju, eno najbolj kompetentnih in uveljavljenih skupin mladih ljudi, ne le na področju študij in raziskav v zvezi z Masarykom, ampak tudi na prepletu socioloških, zgodovinskih, filozofskih in (socialno) psiholoških pristopov. Skoraj vsi končujejo ali so že končali tretjestopenjski študij in so, visoko motivirani, pripravljeni sprejeti raziskovalne in razvojne izzive v morebitnem (inter)univerzitetnem inštitutu za psihološke interdisciplinarne študije. Z informacijo, ki smo jo dobili na zadnjem sestanku pri Vas, in sicer, da Univerza ustanovitev takega inštituta ne bi podprla, se seveda končuje naša dolgoletna zavzeta in argumentirana pot, ki je izhajala iz našega predloga tovrstne ustanovitve. Časa, truda in dela nam ni žal, saj smo vendarle opozorili in poskusili nekaj, česar se drugi, v vseh teh letih, pred nami niso lotili, pri tem smo izhajali iz univerzitetnih deklaracij o potrebi po interdisciplinarni orientaciji, ki smo jo v teh letih skušali aktivno udejanjati v različnih raziskovalnih, razvojnih in edukacijskih projektih. Pri tem smo, vključno z letom 2004, sproti opozarjali na tiste obletnice, dogodke in ljudi, ki so bili pomembno povezani tako z

nastankom, razvojem in bodočnostjo naše univerze, kot z »usodo« slovenskega meduniverzitetnega povezovanja.

Vse to in še kaj, so bili razlogi, ki so sovpadali z našim zadnjim sestankom z Vami, na katerem ste nam razgrnili poglede oz. namene Univerze v zvezi z našim predlogom za ustanovitev (med)univerzitetnega inštituta za (psihološke) interdisciplinarne študije. Kot sami veste, je šlo v tem primeru za dolgoletni predlog projekta, ki je izhajal iz načela interdisciplinarnosti, ki naj bi ga gojila tudi Univerza v Ljubljani. Vsekakor bomo z našim predlogom, upošteva je aktualna dejstva in odločitve, še vedno nadaljevali, predvsem na drugih ravneh, tudi na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Hkrati Vas lepo prosim, če nas lahko kot skupino napoveste tudi pri gospodu prof. dr. Glasu, in sicer zaradi interesa po sodelovanju, ki ga člani skupine, ki je bila pri Vas na obisku, kažejo v zvezi z razvojem t.i. tehnološkega parka Univerze v Ljubljani. Za pomoč pri dogovarjanju za sestanek pa bomo prosili tudi gospo Kramerjevo. Vnaprej smo zelo hvaležni za kakršnokoli pozornost, ko jo boste posvetili omenjeni prošnji.

Vsekakor izjemno cenimo tudi Vaše dovoljenje, da se vsak član naše skupine kdaj lahko obrne tudi na Vas osebno, saj smo prepričani, da bi lahko s svojimi izjemnimi izkušnjami, znanji in poznavanji vsaj nekoliko pomagali mladim ljudem, ki so se doslej sorazmerno zelo uveljavili, pa se to ne »vidi« v nobeni ustrežnejši možnosti uveljavljanja njihovega znanja. Dovolite mi, da Vas še enkrat opozorim na njihova imena in se Vam tudi v njihovem imenu še enkrat najlepše zahvalim za pozornost in sprejem, ki smo ga bili Januarja 2004 deležni z Vaše strani.

S spoštovanjem,

dr. Velko S. Rus in: *Mag. Slađana Vide*, univ. dipl. psih., *Kristjan Verbič*, univ. dipl. prof. fil. in soc. (magistrand), *Mag. Martin Premk*, univ. dipl. zgod. in zgod., *Marko Habjan*, univ. dipl. prof. zgod. in soc. (magistrand), *Milan Likič Guček*, univ. dipl. prof. zgod. in soc.. (magistrand). Omeniti pa moram še kolega, ki ga z nami ni bilo, a se je pri omenjenih študijah s svojimi zelo kakovostnimi strokovnimi in znanstvenimi teksti enako pomembno uveljavil: to je *Aleksander Lavrenčič*, univ. dipl. zgod.. »

Kakorkoli se bo pričujoče nadaljevanje že pred leti začete zgodbe (Rus, 2000) o inštitutu končalo, je deloma že doseglo svoj cilj. Opozorilo je na pomemben jubilej in

v zvezi z njim na potrebo po osveščeni odgovornosti do nečesa, kar ne sodi le k bistvenim vprašanjem razvoja Univerze (zlasti ob njeni 85 – letnici, pri čemer ji je M. Rostohar vtisnil neizbrisni pečat ustanovitelja), ampak gre tudi za bistvena vprašanja nacionalne identitete in razvoja slovenske družbe.

LITERATURA:

- Cole, M. (1996). Cultural psychology. Harvard University Press.
- Giddens, A. (1993), Sociology. London: Polity.
- Ingham, J. M. (1996). Psychological anthropology reconsidered, Publications of the Society for Psychological Anthropology.
- Južnič, S. (1993). Identiteta. Ljubljana: Univerza v Ljubljani: FDV.
- Moscovici, S. (1988). La machine a faire des dieux. Fayard.
- Peplau, L. A., Taylor, S. E. (1997). Sociocultural perspectives in social psychology: current readings. New Jersey: Englewood Cliffs.
- Rus, V. S., (1999). Sociopsihologija kot sodobna paradigma socialne psihologije. Univerza v Ljubljani: FF.
- Rus, V. S., (2002). Poročilo z mednarodne znanstvene konference – Slovenski prispevek na mednarodni znanstveni konferenci v Pragi – december 2002: Slovensko društvo T.G. Masaryk in drugi slovenski predstavniki na mednarodni znanstveni konferenci z naslovom »Čehi in Nemci v konceptih in politiki T. G. Masaryka« (Praga, 6. 12. 2002), Anthropos, 34, 4 – 6, str. 247 – 250.
- Rus, V. S. (2003). Mednarodna sodelovanja in odpiranja (primer češko – slovenskega znanstvenega sodelovanja ob nekaterih skupnih obletnicah razvoja psihološke stroke), Vestnik, Univerza v Ljubljani, letnik 34, 2003, št. 1 – 3, str. 7 – 8.
- Schwartz, T. et al. (eds., 1995). New directions in psychological anthropology. Cambridge University Press.
- Segall, M. H., Dasen, P. R., Berry, J. W. in Poortinga, Y. H. (1999). Human behavior in global perspective: an introduction to cross cultural psychology. Boston: Allyn & Bacon.
- Shadish, W. R. in Fuller, S. (eds., 1994). The social psychology of science. New York: Guilford publications.
- Smith, B. P. in Bond, M. H. (1998). Social psychology across cultures. Prentice Hall.
- Splichal, S. (2004). Kako uporabna je odličnost ?, Sobotna priloga Dela, Delo, 13. marca 2004, str. 13.
- Trice, M. in Beyer, J. (1993). The culture of work organisations. Prentice Hall.
- Trstenjak, A. (1981). Psihologija ustvarjalnosti. Ljubljana: Slovenska matica.
- Vizjak – Pavsic, M.(2003), Oživljanje Rostoharjeve znanstvene dediščine, Znanost - štirinajstdnevna znanstvena priloga časopisa Delo, 28. julija, 2003, str. 13.
- Zupančič, A., Rus, V. S. in Podobnik, N.(2002). Pobuda Društva psihologov Slovenije: Nacionalno pomembni jubileji kot priložnost za ozaveščeno odgovornost: meduniverzitetno sodelovanje ter interdisciplinarna naravnost kot priložnost za univerzitetni in strokovni razvoj, Vestnik, Univerza v Ljubljani, 2002, 1 – 2, str. 12 – 15.
- Zupančič, A., Rus, V. S. in Podobnik, N.(2002). Nacionalno pomembni jubileji kot priložnost za ozaveščeno odgovornost: meduniverzitetno sodelovanje ter interdisciplinarna naravnost kot priložnost za univerzitetni in strokovni razvoj, Obvestila slovenskih psihologov, 1 – 2002, str. 6 – 12.